

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14874,Region-Czestochowa-NSZZ-Solidarnosc.html>
2023-09-27, 10:58

Region Częstochowa NSZZ „Solidarność”

"Region Częstochowa NSZZ „Solidarność”". 29 VIII 1980 pracownicy Konstrukcji Stalowych i Koksowni w Hucie im. Bolesława Bieruta w Częstochowie na zebraniach poparli strajkujących robotników Wybrzeża; pierwszy strajk w woj. częstochowskim wybuchł 1 IX 1980 w nocy w MPK w Częstochowie, KS kierował Zdzisław Bojarski; 2 IX 1980 strajkowały Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych Polgal tamże, 2-3 IX 1980 Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowego Budownictwa Transbud, 3 IX 1980 PKS, 3 i 9 IX 1980 Fabryka Maszyn w Radomsku; domagano się podwyżek płac, ale przede wszystkim realizacji w woj. częstochowskim porozumień podpisanych na Wybrzeżu. 17 IX 1980 w spotkaniu delegatów regionalnych MKZ w Gdańsku uczestniczyli Waldemar Soborak i Wojciech Więckowski.

28 IX 1980 przedstawiciele 9 zakładów (zakładów strajkujących, Huty i służby zdrowia) powołali Regionalny Komitet Założycielski „S” z przewodniczącym Z. Bojarskim (w XII 1981 zastąpił go Zbigniew Kokot); reprezentantem RKZ w KKP był W. Soborak, później Jan Styra, Henryk Wieczorek; organem prasowym RKZ, później ZR był „Biuletyn «Solidarność» Regionu Częstochowa”, później także „Serwis Informacyjny”.

11-19 XI 1980 w akcji protestacyjnej w klubie Ikar wzięli udział przedstawiciele ok. 150 zakładów reprezentujących ok. 80 tys. związkowców. Region uczestniczył w akcjach ogólnopolskich: 3 X 1980 w strajku ostrzegawczym (4,5 tys. pracowników w Częstochowie), 10 I 1981 w walce o wolne soboty (15 zakładów), 22 I 1981 (pracy nie podjęło 74 tys. osób na 202 tys. zatrudnionych), 27 III 1981 w strajku ostrzegawczym w związku z kryzysem bydgoskim (180 zakładów).

Od IV 1981 na Politechnice Częstochowskiej działała Wszechnica kierowana przez Tadeusza Wronę, w ramach której odbywały się wykłady z historii najnowszej kraju i regionu, literatury pięknej, nauk społecznych, ekonomii. „S” współpracowała z Solidarnością Wiejską (założyciel Józef Lamch), Solidarnością Chłopską (założyciel Sylwester Bagiński i przewodniczący „S” RI po połączeniu obu związków w III 1981), z „S” Indywidualnego Rzemiosła (przewodniczący Tadeusz Soluch), z NZS PCz (przewodniczący Andrzej Lewandowski, od VI 1981 Włodzimierz Gidziela), z NZS Wyższej Szkoły Pedagogicznej (przewodniczący Andrzej Gęsiarz), z częstochowskim KIK (przewodnicząca Irena Makowicz). 15 V 1981 NZS zorganizowało w Częstochowie wiec potępiający zamach na papieża Jana Pawła II i cichy marsz na Jasną Górę, 25 V 1981 wspólnie z „S” wiec w obronie więźniów politycznych.

12, 20 i 26 VI 1981 obradowało I WZD Regionu Częstochowa z 635 delegatami wyłonionymi spośród ponad 130 tys. związkowców; przewodniczącym ZR został Z. Kokot, wiceprzewodniczącym Henryk Dyiński, sekretarzem Jarosław Mszyca, członkami Prezydium ZR: Krzysztof Biało, Stanisław Cichoń, Ryszard Dylczyk, Bogumił Gospodarek, Andrzej Jankowski, Jerzy Klajn, Andrzej Okularczyk, Marek Pytel, Jacek Tomczyk, Zbigniew Tondel, Anna Woźnicka; I WZD podjęło uchwały m.in. o wysokości i podziale składki związkowej, wysokości zasiłków statutowych, zobowiązało ZR do opracowania listy pracowników zwolnionych za strajki 1956-1980 i udzielenia im pomocy; wybrano 15 delegatów na I KZD, w skład KK weszli: Z. Kokot i Aleksander Przygodziński.

Region Częstochowa obejmował obszar woj. częstochowskiego powiększony o MKZ Radomsko, bez MKZ Lubliniec, który przyłączył się do Katowic; Delegatura ZR w Radomsku, z Józefem Kowalczykiem na czele, autonomiczna finansowo i organizacyjnie, samodzielnie wybierała delegatów na KZD i przedstawicieli do ZR. Największymi zakładami Regionu były HBB i Zakłady Sprzętu Motoryzacyjnego Polmo w Praszce.

27 VIII 1981 powstał w Częstochowie regionalny KOWzP,

którym kierował Jerzy Burtan. 30 VIII 1981 bp Franciszek Musiel poświęcił sztandar „S” HBB na Jasnej Górze; 11 Listopada uczczono akademiami na WSP i PCz i manifestacją zakończoną mszą św. na Cmentarzu św. Rocha. 18 XI 1981 skazano Mariana Zembrzuskiego, aresztowanego za rozklejanie plakatów z karykaturą I sekretarza generalnego KC KPZS Leonida Breźniewa na 1 rok więzienia w zawieszeniu na 3 lata. „S” wspomagała trwający od 24 XI 1981 na PCz studencki strajk solidarnościowy ze studentami WSI w Radomiu (do 11 XII 1981) i WSP (do południa 13 XII 1981).

13-16 XII 1981 A. Przygodziński jako współorganizator wszedł w skład Krajowego KS w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, po pacyfikacji SG wrócił do Częstochowy, 18 XII 1981 został aresztowany i skazany na 5 lat więzienia. Ukrywający się na Jasnej Górze K. Biało powołał RKS, który nie zdążył jednak podjąć działalności, bo 14 XII 1981 K. Biało został aresztowany przez SB, które wtargnęło do klasztoru.

14 XII 1981 strajkowały m.in. zakłady w Częstochowie: Fabryka Pras Automatycznych Wykromet, Spółdzielnia Inwalidów Anka, Spółdzielnia Pracy Dzianilana, i w Radomsku: Zakłady Przemysłowe Komuna Paryska. W okresie stanu wojennego w Regionie ogółem internowano 162 osoby: 66 osób 13 XII 1981, 48 do końca XII 1981; 55 stanęło przed sądami, najwyższe wyroki zapadały w XII 1981 (3-5 lat więzienia).

1 I 1982 bp Stefan Bareła powołał Ośrodek Duszpasterski dla Internowanych i ich Rodzin, którym kierował bp F. Musiel, organizatorką była I. Makowicz i działacze częstochowskiego KIK, 11 V 1983 Ośrodek przekształcono w Diecezjalny Komitet Pomocy Bliźniemu; w skład Komitetu weszli ponadto: Adam Banaszekiewicz, Teodor Harabasz, Janina Ujma, Michał Woziwodzki.

Pierwsze struktury konspiracyjne w Regionie zostały rozbite, jak grupa Mariana Rawinisa od połowy I 1982 wydająca pismo podziemne „Gazeta Wojenna”, w II 1982 aresztowany i uwięziony, lub zaprzestały działalności, jak grupa Andrzeja Ciepielewskiego od III 1982 wydająca w Radomsku „Fakty”. Dopiero Zbigniew Muchowicz, Władysław Trzeciak i Jan

Kramarski zaczęli 13 III 1982 wydawać pismo „CDN”, które stało się organem powołanego 30 VI 1982 Międzyzakładowego Komitetu Koordynacyjnego z Z. Muchowiczem na czele, w składzie: Tadeusz Bartnik, Jerzy Jeziorowski, Jan Konodyba, Krzysztof Piechocki, Mieczysław Pisarek, Andrzej Zieliński; od X 1982 MKK wydawało także pismo „Nadzieja”, druk organizował J. Kramarski. Z MKK współpracowały: TKZ w HBB wydająca „Solidarność HBB”, TKZ na PCz, Emisariat Komisji Walczącej Solidarności przy ZSM Polmo w Praszce, który wydawał „Wojenne Opinie”; poprzez A. Zielińskiego utrzymywano łączność z nowohuckim „Hutnikiem”, przez Małgorzatę Dodacką z warszawskim Wydawnictwem CDN; od XII 1982 Józef Urbanek wydawał samodzielnie „Solidarność Budowlaną”.

31 VIII 1982 w 2. rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych na wezwanie MKK odbyła się w Częstochowie manifestacja z udziałem 20 tys. osób; 1 IX 1982 ZOMO w odwecie zaatakowało i pobiło młodzież wracającą z mszy św. na Jasnej Górze.

16 XII 1982 MKK przekształcono w Tymczasową Komisję Regionalną (dołączył Bogusław Samborski); TKR prowadziła m.in. akcję pomocy dla uwięzionych (koordynowaną przez Zenona Świerzego), w I 1983 nawiązała współpracę z Solidarnością Walczącą we Wrocławiu; w IV 1983 aresztowano Z. Muchowicza z 64 współpracownikami; wydawanie „CDN” i kierowanie TKR (do czasu zaprzestania działalności na początku 1984) przejął J. Jeziorowski. 1 V 1983 odbyła się 2. duża manifestacja uliczna w Częstochowie, w której wzięło udział ok. 15 tys. osób.

18 IX 1983 po raz pierwszy przybyła na Jasną Górę Pielgrzymka Ludzi Pracy zorganizowana przez ks. Jerzego Popiełuszkę. 17 IV 1984 SB zaatakowała Diecezjalny Komitet Pomocy Bliźniemu, dokonano rewizji, zatrzymano 3 osoby. W XI 1984 przy parafii św. Józefa powołano [Duszpasterstwo Ludzi Pracy](#) prowadzone przez ks. Zenona Raczyńskiego. Od 1984 [ks. Marian Duda](#) w ramach Duszpasterstwa Akademickiego przy parafii św. Wojciecha opiekował się niezależną działalnością społeczno-kulturalną, m.in. współorganizował z Haliną Grzybowską Tygodnie Kultury

Chrześcijańskiej.

2 III 1985 powołano RKK w składzie: przewodniczący Z. Muchowicz, Adam Czarnota, A. Przygodziński, J. Urbanek, Waldemar Ziębacz; w pierwszych latach także: Zdzisław Burzyński, B. Samborski, Halina Sołdrowska, A. Zieliński; w XII 1986, po wyemigrowaniu do Szwecji Z. Muchowicza, przewodniczącym został J. Urbanek; organami RKK były pisma „Wyrwamy” i „Nadzieja”, które drukowali Stefan Dąbek, Zbigniew Gierliński i członkowie RKK. RKK współpracowała z jawnym Komitetem Ochrony Interesów Społeczeństwa Regionu Częstochowskiego, którego twórcą i rzecznikiem był J. Kapsa. W VI 1985 zaprzestano wydawania „CDN”; od III 1986 grupa J. Jeziorowskiego wydawała pismo „Impuls”; w XI 1987 Andrzej Gała wznowił „Solidarność HBB”.

8 IV 1989 powołano w Częstochowie Regionalny KO z przewodniczącym J. Ujmą; KO powstał również w Lublińcu z przewodniczącą Elżbietą Sujak; Biurem Wyborczym RKO kierował Marian Magiera; w X 1989 w miejsce RKO powstał Częstochowski KO z przewodniczącym Jerzym Zającem oraz Federacja Komitetów Obywatelskich Województwa Częstochowskiego z przewodniczącym J. Ujmą. W wyborach do Sejmu i Senatu 4 VI 1989 z listy KO „S” do Sejmu weszli: J. Kapsa, Marek Dziubek, Ryszard Iwan, do Senatu: Andrzej Machalski, Andrzej Rozmarynowicz.

18 IV 1989 powstała RKW w składzie: przewodniczący A. Przygodziński, z-cy: Kazimierz Maciński, W. Ziębacz; RKK zakończyła działalność; organem prasowym RKW, następnie ZR był „Serwis Informacyjny Regionu Częstochowskiego” (od II 1990 jako „Serwis Informacyjny”). „S” w Regionie odtwarzała się w łączności z L. Wałęsą.

9 XII 1989 odbył się II WZD Regionu Częstochowa, który obejmował całe woj. częstochowskie; obecnych było 240 delegatów reprezentujących 32,5 tys. związkowców, przewodniczącym ZR został K. Maciński, wiceprzewodniczącym Edward Kędziński. „S” kontynuowała współpracę z „S” RI z przewodniczącym Ryszardem Cisowskim (od XI 1989 Jarosławem Praclewskim), NZS WSP z przewodniczącym Wojciechem Kilińskim, częstochowską

grupą Federacji Młodzieży Walczącej z przewodniczącym Robertem Konieczko. 19 I 1990 NZS WSP okupowało budynek KW PZPR w Częstochowie i wywalczyło go dla swojej uczelni.

Częstochowska SB prowadziła X 1981 – II 1982 wobec legalnej „S” działania operacyjne w ramach SOS krypt. Odnowa; podziemną grupę wydawców „CDN” rozpracowywano VII 1982 – VIII 1983 w ramach SOR krypt. CDN.

Wojciech Rotarski

[Region Częstochowa](#), [Częstochowa](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)